

ПУБЛІКАЦІЇ

УДК 801.81:398.9(477.83/.86):39-051 І.Франко

ГАЛИЦЬКІ НАРОДНІ МОЛИТОВКИ У ЗІБРАННІ ТА КОМЕНТАРЯХ ФРАНКА-ФОЛЬКЛОРИСТА

Ігор ГУНЧИК

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: hunchyki@gmail.com*

Розглянуто галицькі народні молитовки – паремійний різновид фольклорної молитви, які увійшли до відомого збірника І. Франка «Галицько-руські народні приповідки». Проаналізовано термінологію, якою користувався у коментарях і поясненнях І. Франко на означення цих магічно-сакральних текстів, їх тематичні групи, функціональні різновиди, формульний склад. Другу частину публікації становить добірка молитовних текстів, які було відібрано з Франкового фольклористичного видання.

Ключові слова: народна молитва, паремія, магічно-сакральний текст, приповідка.

«Шестикнижним корпусом народного мудрослів'я й дотепу», «національною енциклопедією духовності народу і тезаурусом його мови», «ще одним каменярьським подвигом» називав «Галицько-руські народні приповідки» відомий франкознавець, літературознавець і фольклорист І. Денисюк [2, с. 5]. Ця непересічна праця, яку Іван Франко писав упродовж тридцяти років і яку згодом високо оцінили науковці, виходить далеко за межі формату класичного збірника фольклорних текстів і є водночас важливим фольклористичним дослідженням паремійного фольклору Галичини, у якому віддзеркалені цінні наукові погляди та спостереження авторитетного українського вченого на регіональний фольклорно-етнографічний матеріал.

Своєрідною особливістю праці І. Франка, як зазначав дослідник Святослав Пилипчук, є те, що її «комплекс наукових принципів, спрямованих на цілісне, стереометричне осмислення приповідкового фонду, вирізнявся глибоким проникненням у жанрову проблематику» [4, с. 170]. Окрім традиційних паремійних текстів прислів'їв, приказок та інших типів приповідок, тут також зібрано і прокоментовано жанрові утворення магічно-сакрального або okazіонально-обрядового фольклору. Найбільшу увагу у збірнику приділено прокльонам, які І. Франко, використовуючи регіональний синонімічний відповідник, називав прокляттями. З-посеред інших магічно-сакральних жанрових «форм народнього вислову» [1, т. 3, с. 487], зокрема примовок, побажань, вітань, клятв і замовлянь, другою за чисельністю групою, що становить близько 180 творів, тут можна вважати українські народні молитви.

З цього погляду особлива цінність пареміологічного збірника І. Франка ще й у тому, що він належить до тих небагатьох фахових українських видань, де системно представлено одну з найповніших добірок регіональних народних молитовок – своєрідного різновиду фольклорної молитви, який відрізняється лаконізмом форми, що й зближує його з пареміями. Серед відібраних молитовних фольклорних зразків таких – найбільше.

Завдяки наявності після більшості приповідок наукових коментарів, у яких відображений фольклористичний «принцип пояснення текстів» [4, с. 163–170] Франка-пареміолога, можна систематизувати погляди вченого і на жанр народної молитви. Важливим у цьому контексті є питання про використання народної та наукової термінології на означення регіональних молитовних творів, яку застосовував упорядник у своїх поясненнях. Зазвичай він користувався кількома поняттями, до яких передусім належить термін народного походження «молитва». Коментуючи фольклорну приповідку *«Дай Боже за життя гріхи спокутувати!»* (№ 61), учений назвав її *«звичайною молитвою селян, які вірять, що по смерті покути нема, а є тільки кара»*. Оскільки ці магічно-сакральні утворення часто входили до фольклорного репертуару жебраків, саме із *«жебрацькою молитвою»* вчений співвідніс паремію *«Боже вас борони на кожнім поступі, де сі поступите»* (№ 5). *«Жартливою молитвою»* І. Франко також вважав паремійний текст *«Боже дай добре, та не довго ждати»* (№ 125).

Чимало фольклорних молитов у Франковому «корпусі народного мудрослів'я» названо «набожними бажаннями». Це стосується таких уснопоетичних текстів: *«Дай Боже, аби все було гоже!»* (№ 121); *«Що дай Господи, то дай, а від того огнику сьвітлого оборони й ворога тьжского!»* (№ 102); *«Дай ти Боже тільки гадки, аби-сь о мні забув!»* (№ 29) та інших (№ 75, 103, 104, 108, 114, 115, 120, 123, 144, 158, 160, 162). Термін «побожне бажане» очевидно є науковим поняттям, яке запропонував сам І. Франко, адже всі народні молитви, до яких його застосовано у коментарях, походять із різних населених пунктів Галичини. Його позитивною рисою є те, що в цьому вислові закладена ідея божества, відображена у кожній фольклорній молитві.

Час від часу І. Франко, коментуючи народні молитви, послуговувався терміном «формула», яку він згадував під назвою «формулки» в «Тимчасовій оповістці» на початку першого тому «Галицько-руських народних приповідок». Ці тексти разом із «образовими реченнями, порівняннями, прокляттями, мудростями» та іншими приповідками вчений почав збирати «ще на шкільній лаві» [1, т. 1, с. 17]. «Формулою» І. Франко називав календарно прикріплені тексти зі звертанням до святого Андрія, які промовляли дівчата під час ворожінь, сіючи коноплі (№ 1), а також молитву *«Господи, дай свій час добрий!»*, *«якою благословиться всяке діло, особливо при знахарстві, ліченню чи заклинанню хороб»* (№ 44). Іноді таку формулу-текст було конкретизовано додатковою «функціональною» характеристикою, наприклад: *відворотна* або *відвертання* (№ 53, 58; 42, 89), *подяки* (№ 64), *привітання* (№ 36, 116), *побожна* (№ 55).

Окрім цих трьох основних термінів, зрідка молитовні паремійні зразки ще названо *примівками* (№ 11, 146). Вказівки на належність фольклорного тексту до жанру народної молитви у коментарях також містили вислови на зразок: *«моляться в часі якогось нещастя...»* (№ 25); *«молівся (молиться) чоловік...»* (№ 33, 107); *«моляться*

Богу...» (№ 85); «*просить у Бога...*» (№ 70, 73); «*вислів подяки Богу...*» (№ 110). Проте більша частина фольклорних молитов не містила у коментарях відповідних термінів на означення типу тексту. Цьому, очевидно, І. Франко не надавав особливої уваги, бо, як зазначав у «Додатках і доповненнях» пареміологічного збірника, не мав на меті розрізняти «дійсних приповідок, так сказати моральних сентенцій, від приповідкових або образових речень, проклять, мудровань або передразнень і інших більш або менш усталених народньою традицією форм народнього вислову» [1, т. 3, с. 487].

Добірку фольклорних молитовних творів із зібрання І. Франка становлять переважно коротенькі за обсягом народні молитовки. Відповідно фольклорних молитов, які дещо об'ємніші за обсягом через наявність у їхній структурі більшої кількості формульних виразів, є всього декілька зразків. До них належать два тексти, які виконували під час дівочих ворожінь на свято Андрія (№ 1, 2), а також три варіанти творів до «Пресвятої Покровойки», якими молилися дівчата, щоб вийти заміж і не залишитися дівувати (№ 105).

Окрім першої основної групи галицьких народних молитов і молитовок, близько 120-и текстів, у «Галицько-руських народних приповідках» І. Франка уміщено понад сорок творів жартівливих молитовних текстів та до десятка молитов-пародій. «Жартливою молитвою» фольклорист називав паремію «*Боже, милостив буди мені грішному тай мельничку горішному*» (№ 157), а в коментарях до тексту «*Ой Госпідку чорнобривий будь же міні милостивий!*» він зазначав про неї: «*із жартливої жebraцької молитви*» (№ 156). На належність відповідної приповідки до жартівливих народних молитов подекуди вказують такі пояснення вченого: «*жартливе побожне бажанє*» (№ 158); «*жартливе бажанє не добра, а лиха*» (№ 161); «*жартливе передразненє молитви*» (№ 145); «*жартливе або злобне благословенство*» (№ 139); «*примовляють жартливо*» (№ 131); «*жартують із сварливих людей*» (№ 150) та ін. Єдине паремійне утворення «*Духу святий допомагай, з усіх веретін на моє зганяй, а до всіх штиць тай на мою тиць!*» (№ 138) дослідник означив «*гумористичною молитвою*» (№ 138).

Серед молитов-пародій – переважно фольклорні зразки, у яких спародійовано церковні християнські молитовні тексти «Отче наш» і «Вірую»: «*Отче наш, батько наш кури крав, на під клав, Бога просив, аби всі поносив*» (№ 167); «*Вірую, зарізає піп кобилу сірюю, а попаде варила, тай фостом сьи удавила*» (№ 169).

Переважна більшість приповідок першої групи, яка складає основу добірки народних молитов збірника І. Франка, – це фольклорні зразки, що належать до тематичної групи індивідуально-побутового призначення. Її найчисельнішим функціональним різновидом є тексти-обереги захисного характеру. Сюди належать народні молитви: щоб уберегтися (№ 2, 21, 41, 57, 87, 88, 89, 119); щоб відвернути, не допустити лиха (№ 6, 25, 34, 42, 53, 76); від недобрих і сердитих людей (№ 27, 43, 46, 48, 50, 52, 75, 86, 90, 98); від страшної пригоди (№ 3); для порятунку в біді (№ 7, 49); від наглої смерті (№ 71, 99, 111, 112), а також від вовків до святого Николая (№ 100). Популярними на Галичині є також молитовні утворення при таких «оказіях»: за добрий час, початок (№ 10–12, 35, 36, 44, 66, 83, 84, 116); щоб отримати Божу ласку, допомогу (№ 17, 33, 40, 54, 94, 101); щоб Бог змилосердився, зжалився (№ 18, 47, 70, 107); на довгі літа (№ 19, 37, 74, 103,

122); із вдячності (№ 4, 22, 64, 68); за покійника (№ 51, 56, 69, 80); за успіх і все добре (№ 77, 104, 121); за тілесне і душевне здоров'я (№ 79, 113–115); за легкість на душу, на серці (№ 81, 95, 96). По одному-два або кілька текстів народних молитовок увійшло до функціональних різновидів: за відпущення, спокутування гріхів (№ 9, 60–62); що дочекати (№ 13, 30, 67); за ворогів (№ 26, 102); для прославлення Бога (№ 55, 110); за сите життя (№ 91, 92); у дорогу (№ 97); коли одягають новий одяг (№ 14); від падінь, щоб встати (№ 28); на щастя (№ 117); за розум (№ 118) та ін.

Наступні дві тематичні групи народних молитов – родинно-побутові та промислово-господарські – кількісно «бідніші» на функціональні різновиди та тексти. До першої з них належать паремійні утворення любовного змісту, зокрема: щоб побачити уві сні коханого (№ 1, 2); за милого, коханого (№ 106); щоб вийти заміж і не лишитися в дівках (№ 105 – три варіанти); за хорошого жениха (№ 5). Сюди також відносять народні молитовки за «приріст» у родині (№ 31), щоб не лишитися вдівцем (№ 120) і для відвернення граду (№ 58, 59). Тематичну групу промислово-господарських молитовних творів складають такі народні молитви: за багатий урожай (№ 93); коли сіють горох, біб, городину (№ 39, 45); коли зловили першу рибину (№ 15); коли ліплять пироги (№ 38).

Галицькі народні молитовки усіх трьох тематичних груп – це переважно безсюжетні апелюючі дво- або триформульні фольклорні утворення, які промовляє виконавець у тій чи іншій оказіонально-обрядовій ситуації. Обов'язковими формулами кожної з цих паремій є звернення (Vocativ, Vc) і прохання (Rogativ, Rg) [2, с. 87, 92]. Основою формули звернення складає назва божественного міфологічного персонажа, який постає своєрідним сакральним покровителем чи подателем допомоги особі, котра до нього апелює. Зазвичай у фольклорних молитовках Галичини у цій ролі виступає верховне чоловіче (Бог, Боженко – № 17; Господь, Господонько – № 54, 75, 101), календарне (Святий Николай – № 100, Пресвята Покровойка – № 105) або астральне (місяць – № 97) божество. Базовим компонентом формули прохання є дієслово наказового способу дай або інші відповідники: борони, відверни, рятуй, сохрани, відпусти, хорони та ін.

Короткі, але водночас змістовні Франкові коментарі до текстів народних молитов дають також змогу з'ясувати загальні відомості про їхніх виконавців. Ними переважно були непрофесійні або ж ситуативні носії фольклору старшого віку. Конкретну особу з їх числа І. Франко називав «чоловіком», маючи на увазі людину, чоловіка чи жінку, або ж представника лише чоловічої статі (№ 8, 12, 28, 33, 40, 46, 52, 60, 62, 70, 72, 78, 79, 87, 90, 91, 94, 107, 116, 118, 119). Виконавцем молитовного твору міг також бути господар (№ 120) або господиня (№ 38, 45) чи жінка (№ 73, 106). Іноді у доданих до приповідки відомостях могли міститися вказівки на належність особи до тієї чи іншої соціальної верстви населення (селянин – № 23, 58, 61), до вікової групи (парубок чи дівчина – № 1, 22, 105), до роду занять чи промислу (рибалка – № 15, мандрівник – № 97). Десять текстів (№ 4, 5, 37, 41, 51, 56, 64, 68, 114, 115), за свідченнями І. Франка, було записано з репертуару жебраків, яких можна вважати представниками однієї з груп професійних виконавців та носіїв народних молитовок в Україні.

Отже, спираючись на Франкові «річеві або язикові пояснення», які якісно відрізняють «Галицько-руські народні приповідки» від багатьох інших подібних видань, можна

стверджувати, що їх паремійний поліжанровий компендіум також охоплює короткі магічно-сакральні тексти народних молитов, які відображають стан фольклорної традиції Галичини другої половини XIX – початку XX ст. і є цінним фольклорно-етнографічним матеріалом для сучасних наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Галицько-руські народні приповідки : у 3 т. / зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко : 2-ге вид. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Т. 1. – 832 с.; Т. 2. – 818 с.; Т. 3. – 699 с.
2. Гунчик І. Український магічно-сакральний фольклор : структура тексту та особливості функціонування : монографія / І. Гунчик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 232 с.
3. Денисюк І. Exegi monument... / І. Денисюк // Галицько-руські народні приповідки : у 3 т. / зібрав, упорядкував і пояснив Др. Іван Франко : 2-ге вид. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Т. 1. – С. 5–7.
4. Пилипчук С. «Галицько-руські народні приповідки» : пареміологічно-пареміографічна концепція Івана Франка / С. Пилипчук. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 219 с.

ДОДАТОК

До другої частини цієї публікації увійшли фольклорні молитовні твори, відібрані зі збірника І. Франка «Галицько-руські народні приповідки». Для зручності тексти наскрізь пронумеровано, збережено їх послідовність за кожним томом, наприкінці у дужках вказано його номер і сторінку в ньому. У деяких римованих текстах із двома і більше рядками реконструйовано строфічну будову і форму вірша. Правопис і пунктуацію збережено відповідно до оригіналу Франкового збірника.

Додаток складається з трьох частин: 1. Народні молитви та молитовки. 2. Жартівливі молитви. 3. Молитви-пародії.

1. НАРОДНІ МОЛИТВИ ТА МОЛИТОВКИ

№ 1

Андрію, Андрію!
На тобі колопні сію!
Дай ми Боже знати,
з ким буду сьлюб брати. (Наг.)

На святого Андрія (д. 30 падол.) врожать дівчата між иншим також сіючи коноплі і промовляючи отсю формулу. Див. Номис, 262; Петрушевич, 81; Етногр. Збірн. V, 203. Св. Андрій дає дівчині побачити в ночі її любчика, див. Bartoš, 7. До слова «колопні» завважу, що се народньо-етимологічна форма зам. *коноплі*, з ла-

тинського *canabis*, первісно з вавилонського *ku-ni-bu* – як бачимо, одна з найстарших культурних рослин (див. E. Stucken, *Astralmy-then*. I, 5).
(Т. 1. – С. 29)

№ 2

Андрію, лен на тя сію:
дай ми Боже знати,
з ким тя буду брати. (Мшан.)

Закінчене мабуць хибне: тя зам. го, тобто лен. Див. М. Зубрицький, Народній календар (Етнол. мат. III, 51). Сіяне льну як

спосіб приворожити жениха щоб явився у сні, див. Engelien-Lahn, 239).
(Т. 1. – С. 29)

№ 3

Боже борони та відверни! (Наг.)

Говорять чуючи про якусь страшну пригону. Пор. Wand. II, 99 (Gott 2410).
(Т. 1. – С. 117)

№ 4

Боже вам ударуй ласку свою сьвјиту!
(Наг.)

Жебрацька подяка при одержаню милостині.
(Т. 1. – С. 117)

№ 5

Боже вас борони на кожному поступі, де сі поступите. (Наг.)

Жебрацька молитва; типове тут повторене того ж пня: поступ і поступите.
(Т. 1. – С. 117)

№ 6

Боже, змилуй сі! (Наг.)

Згїрдний викрик, коли хтось поводить-ся погано або зробив щось не до ладу, або перехвалюєся без підстави. Пор. нім.: Dass sich Gott erbarm'! Див. ще Wander II, 99 (Gott 2415).
(Т. 1. – С. 117)

№ 7

Боже ті ратуј! (Наг.)

Окрик, коли когось бачуть у біді, якій не можна допомгти, або згїрдний, коли хтось веде себе погано в товаристві (прим., п'яний) або загалом робить щось не до ладу.
(Т. 1. – С. 118)

№ 8

Відпусти Боже гріха,
коли пригода лиха! (Ільк.)

Лиха пригода змушує чоловіка до гріху, та з другого боку гріх, сповнений під примусом, під тиском злої пригоди, не такий важкий, як сповнений зовсім по добрій волі.
(Т. 1. – С. 119)

№ 9

Відпусти Боже, коли тра борше. (Ільк.)

Думка близька до попередньої, тільки тут з натяком на якусь спеціальну пригону, про яку оповідане затратилось.
(Т. 1. – С. 119)

№ 10

Дай Боже в добрий час речі,
а в лихий не погадати. (Гнідк.)

Віра в добрі і лихі хвилі, що кладуть, так сказати, свою печать на всьому, що в них дієся, належить до найстарших вірувань людськості, див. R. Andree, Ethnographische Parallelen und Vergleiche I, Stuttgart 1878, глава I, сrop. 1–17.
(Т. 1. – С. 120–121)

№ 11

Дай Боже годину добру! (Гнідк.) ...час добрий! (Гнідк.)

Звичайна примівка, коли розпочинаєся якесь діло, входить-ся в хату і т. и. Пор. увагу до ч. 157.
(Т. 1. – С. 121)

№ 12

Дай Боже добрий почыток! (Наг.)

Говорить чоловік починаючи якусь важну роботу. Добрий початок уважаєся віщованєм, немов заporукою успішного переведеня всього діла.
(Т. 1. – С. 121)

№ 13

Дай Боже дочекати! (Наг.)

Додають говорячи про будуще, прим., умовляючись тоді а тоді здибатись. Пор. Wand. II (Gott 2654).
(Т. 1. – С. 121)

№ 14

Дай Боже здорово сходити,
а на друге заробити. (Ільк.)

Говорять надіваючи нову одежину.
(Т. 1. – С. 121)

№ 15

Дай Боже наперед більше. (Ільк.)

Говорять рибаки зловивши за першим разом якусь рибку, або загалом коли хтось розпочавши діло одержав першу користь.
(Т. 1. – С. 121)

№ 16

Не дай того Боже! (Наг.) ...то... (Наг.)

Звичайна відповідь на чиєсь лихе віщування або прокляте. Пор. Wander II, 100 (Gott 2423); Zatur. I, 122.
(Т. 1. – С. 132)

№ 17

Оберни сі Боженьку ласков своїов свѣитов на мир християнський! (Наг.)

Молитва, коли в церкві священик обертаєся зі св. дарами до людей.
(Т. 1. – С. 132)

№ 18

Пожалься Боже! (Збар.) Жаль ся... (Кол.)

Вислов жалю, милосердя або погорди над чимсь або кимсь слабим, болющим, нещасливим або негідним.
(Т. 1. – С. 134)

№ 19

Причини вам Боже віку (Наг.)

Подяка, коли хтось дає або причиняє кому понад те, що йому належалося.
(Т. 1. – С. 135)

№ 20

Сохрань Боже! (Наг.)

Окрик запереченя, особливо коли чоловік хоче щось сильно заперечити.

Прим.: Ти зробив се? – Сохрань Боже! Знач. ні, ані не подумав. Пор. нім.: Gott behute mich davor! Див. Wand. II, 14 (Gott 289–304); Zatur. I, 124–125.

(Т. 1. – С. 135)

№ 21

Борони Господи!

Окрик запереченя, пор. висше Бог 136.
(Т. 1. – С. 166)

№ 22

Дай Боже на весіллю віддячитись.
(Сор.)

Коли молодий парубок або дівчина зроблять старшому якусь невеличку прислугу, прим. подадуть води або огню люльки.
(Т. 1. – С. 218)

№ 23

Дай Боже веснувати,
лиш не переднікувати. (Голоб.)

Веснувати – робити весняну роботу в полі та огороді. На жаль, весною аж надто часто, особливо у бідніших селян, трапляються голодні переднівки.
(Т. 1. – С. 221)

№ 24

Дай Боже вітримати! (Кол.)

Потішають себе в біді, жартуючи з неї.
(Т. 1. – С. 274)

№ 25

Відверни, Господи, все лихо
на гори та на дебрі! (Наг.)

Так моляться в часі якогось нещастя (бурі, граду) або в часі наглої, «насланної» хвороби.
(Т. 1. – С. 310)

№ 26

Дай міні Боже дурних ворогів мати
(Кол.)

З дурними ворогами лекше дати собі раду, як з розумними.
(Т. 1. – С. 381)

№ 27

Борони Боже від скаженої воши!
(Гнідк.)

Мале непочесне а сердите, більше наробить сорому, як шкоди.
(Т. 1. – С. 390)

№ 28

Дай Боже впасти і щасливо встати!
(Топільн.)

Без упадку, без гріха чоловік не проживе, то по кожному упадку важно те, щоб назад устати та поправитися.
(Т. 1. – С. 395)

№ 29

Дай ти Боже тільки гадки, аби-сь о мні забув!
(Ільк.)

Побожне бажанє, що містить у собі суперечність, бо ж забудьте, се брак думки про даний предмет.
(Т. 1. – С. 446)

№ 30

Дай Боже в гаразді дочекати. (Голоб.)

Говорять згадуючи про щось будуще: свята або празник.
(Т. 1. – С. 458)

№ 31

Дай Боже гаразд, а гроші будут. (Наг.)

І тут «гаразд» у значінню приросту родини, хрестин або весіля, на які все мусять знайтися гроші.
(Т. 1. – С. 458)

№ 32

Дай Боже людім гаразд, то буде і для нас. (Мшан.)

Вислов почутя залежности добробуту та задоволення одиниці від добробуту громади, загалу.
(Т. 1. – С. 458)

№ 33

Глянь Боже з неба, що міні треба! (Цен.)

Молився чоловік притиснений відразу ріжними потребами.
(Т. 1. – С. 494)

№ 34

Глянь, Боже, тай відверни ся! (Лім.)

Scil. бо тут робиться щось погане та грішне.
(Т. 1. – С. 494)

№ 35

Дай Боже в добру годину сказати!
(Наг.)

Віра в те, що сказане в лиху годину, хоч би й найліпше, не вдається, Wand. IV (Stunde 105).
(Т. 1. – С. 525)

№ 36

Дай Боже щесливу годину! (ВЛ.)

Формула привитаня, яку вимовляє той, що входить у хату. Пор. Wand. IV (Stunde 101).
(Т. 1. – С. 525)

№ 37

А Господь би вам віку продовжив!
(Наг.)

Молитва жебрака, який одержав милостиню.
(Т. 1, с. 610)

№ 38

Господи благослови:
з чого хліб, з того пироги. (Яс. С.)

Говорить господиня, якій не стало топкої, пшеничної муки на пироги і вона мусить ліпити їх із грубошого, житного тіста.
(Т. 1, с. 610)

№ 39

Господи благослови чужі горохи й боби, тай моїх троє зерен. (Наг.)

Приговорюють сіючи горох або біб.
(Т. 1, с. 610)

№ 40

Господи, будь при мні! (Наг.)

Говорить сердитий, роздрочений чоловік, якого опановує злість, та він бореться з собою, щоб не дати себе пірвати до якогось нерозважного діла.

(Т. 1, с. 610)

№ 41

Господи вас хорони тай сохрани. (Любша)

Жебрацька формула-молитва, коли просять охорони перед усяким лихом

(Т. 1, с. 610)

№ 42

Господи відверни та не допусти! (Наг.)

Формула відвертання всякого лиха.

(Т. 1, с. 610)

№ 43

Господи, дай му знанє і упам'ятанє!
(Дрог.)

Говорять, коли хтось говорить дурниці, лається без причини.

(Т. 1, с. 610)

№ 44

Господи, дай свій час добрий! (Ільк.)

Формула, якою благословиться vsаке діло, особливо при знахарстві, ліченню чи заклинанню хороб.

(Т. 1, с. 610)

№ 45

Господи зароди на злодії тай на Жиди!

Буде злодіям і Жидам,
то ще сі лишит і нам. (Наг.)

Приговорюють особливо господині, сіючи та садячи всяку городину.

(Т. 1, с. 610)

№ 46

Господи, зішли духа свого! (Наг.)

Говорять, коли якийсь чоловік плете дурниці, без причини чіпається до сварки. Мовляв: Господи, дай щоб він отямився, нарозумився! Може натяк на анекдоту, що якийсь священик, бажаючи побільшити свої доходи, захотів зробити чудо і умовився з дяком, що коли він від престола скаже: Господи, зішли духа свого, дяк із хорів випустить голуба, якого мав у кишені. Тимчасом дяк забув про голуба в кишені і сей задушився. Священик кличе раз до Господа, кличе другий раз, а духа святого нема. Аж за третім разом дяк кричить із хорів: Та не зішлю, не зішлю, бо здох.

(Т. 1, с. 611)

№ 47

Господи, змилуй сі! (Наг.)

Окрик співчуття, докору на вид якогось лиха веденого діла, хорош або нужденного чоловіка.

(Т. 1, с. 611)

№ 48

Господи, наверни ті де на ліси та на дебри! (Наг.)

Говорять до злого, сварливого, пакісного чоловіка.

(Т. 1, с. 611)

№ 49

Господи ті ратуй! (Наг.)

Говорять бідному, тяжко хорому або нещасливому чоловікови.

(Т. 1, с. 611)

№ 50

Господи хорони від такого весь мир християнський! (Наг.)

Звичайна молитва при виді якогось страшного нещастя, каліцтва і т. п.
(Т. 1, с. 611)

№ 51

Дай му Господи рай світлий, блаженний. (Любша)

Формула жебрацької молитви за покійника.
(Т. 1. – С. 614)

№ 52

Наверни ті Господи на кого іншого, не на мене! (Дрог.)

Говорить сумирний чоловік до такого, що шукає собі з ним зачіпки, починає сварку.
(Т. 1. – С. 614)

№ 53

Не доведи, Господи!

Відворотна формула в значінню: щоб нам щось таке не трапалося.
(Т. 1. – С. 615)

№ 54

Оберни сі Господоньку ласков твійов святвов небеснов! (Голг.)

Побожне зітханє, сіпеціально коли під час богослуженя священник обертається лицем до народа.
(Т. 1. – С. 615)

№ 55

О Господи милосерний, слава твоя по всій землі! (Наг.)

Побожна формула; нею іноді висловляють своє зачудуванє, чуючи або бачучи якісь незвичайні річи.
(Т. 1. – С. 615)

№ 56

Прийми го, Господи, де всі сьвяті праведні сопочивают. (Наг.)

Формула жебрацької молитви за покійника.
(Т. 1. – С. 615)

№ 57

Сохрань Господи! (Наг.)

Звичайна формула, замість: не роби того, сього нема і не повинно бути. Пор. Wand. II (Herrgott 198).
(Т. 1. – С. 616)

№ 58

Град – відверни го Господи на ліси та на дебри. (Наг.)

Саму назву «град» селяни, особливо в жнива, звичайно вимовляють з такою або подібною відвортною формулою.
(Т. 1. – С. 624)

№ 59

Не дай Боже, аби ще градом не вергло. (Наг.)

Висловлюють побоюванє при надтяганю градової хмари.
(Т. 1. – С. 624)

№ 60

Відпусти, Боже, гріха! (Наг.)

Примовляє чоловік, коли обставини змушують його зробити щось на його погляд грішне. Пор. висше Бог 145.
(Т. 1. – С. 643)

№ 61

Дай Господи за житьи гріхи спокутувати! (Берез.)

Звичайна молитва селян, які вірять, що по смерти покути нема, а є тільки кара.
(Т. 1. – С. 645)

№ 62

Даруй Боже гріха, коли натура лиха. (Комар.)

Відпусти... (Наг.)

Чоловік чує, що робить лихо, але
рівночасно розуміє, що не може опертися
своїй зіпсованій вдачі, прим. п'яниця або
налоговий злодій. Пор. висше ч. 7.

(Т. 1. – С. 645)

№ 63

Дай Боже грішити,
поки бужем жити. (Наг.)

Говорять частуючися горілкою, коли
хтось закине, що її вживати гріх.

(Т. 1. – С. 648–649)

№ 64

Даруй вас, Боже, щісьтом, здоровјом!
(Наг.)

Звичайна формула жебрацької подяки
за дар, або святочного віншованя.

(Т. 1. – С. 719)

№ 65

Дай Боже, аби ти люде завиділи! (Наг.)

Коли комусь люди завидять, то се в по-
няття нашого селянина а особливо селянок
належить до щастя. Пор. співанку:

Ой серденько моє любе,
Завидит ми тебе люде. (Наг.)
а також Нос. 291.

(Т. 1. – С. 725)

№ 66

Дай Боже в добрий час сказати,
а в злий помовчати. (Стан.)

Віра в щасливі та нещасливі хвилі пор.
Висше Година 21, 22.

(Т. 1. – С. 725)

№ 67

Дай Боже дочекати. (Наг.)

Додають, коли говорять про великі свя-
та в будущім році або загалом у недалекій
будущині.

(Т. 1. – С. 725–726)

№ 68

Дай вам Боже, що си в Бога жьдаєте.
(Наг.)

Жебрацька формула подяки за даток.
(Т. 1. – С. 726)

№ 69

Дай му Боже душеньці легко. (Наг.)

Приговорюють вгадуючи про близько-
го, дорогого покійника.

(Т. 1. – С. 727)

№ 70

Не дай Боже, але позволь Боже!

У своїй скромности чоловік просить
у Бога не того, щоб дав йому щось готове,
задармо, але аби дозволив йому здобути та
зробити собі самому.

(Т. 1. – С. 731)

№ 71

Не дай Боже під чужим дахом уми-
рати! (Дрог.)

Під чужим дахом – у чужій хаті.
(Т. 1. – С. 737)

№ 72

Ей Господи, коби ті три деньки пере-
бути, а четвертий перемучити! (Ценів)

Говорив чоловік засуджений на смерть,
якому дали три «ласкаві» дни. Кепкують сею
поговіркою з лінивого чоловіка, якого гонять
до праці.

(Т. 1. – С. 749)

№ 73

Дай ми Боже дітину,
най си відпочину. (Мшан.)

Просить Бога сільська жінка обтяже-
на ненастанною роботою при господарстві;
час, який вона перележить у злогах «за за-
слоною», се для неї пожаданий відпочинок.

(Т. 1. – С. 781)

№ 74

Дай ти Боже довгий вік!

Бажанє приятеля приятелеви.
(Т. 2. – С. 29)

№ 75

Допусти, Господоньку, на нього грім
із ясного неба. (Лол.)

Побожне бажанє, що звичайно не
сповняється, але викричане в сварці робить
«лекше на серці».
(Т. 2. – С. 45)

№ 76

Не допусти того Боже! (Наг.)

Зам. Борони Боже!
(Т. 2. – С. 45)

№ 77

Дай Боже, щоби дужі були дужійші.
(Снят.)

Знач. хто має тепер успіх, щоб мав
ще більший. Се зрештою парафраза
евангельського: тому, хто має багато, до-
дасться ще більше.
(Т. 2. – С. 77)

№ 78

Духу свѣтитий, будь при мні! (Наг.)

Говорить чоловік, коли в найбільшій
сердитости здержує сам себе, щоб не зро-
бити якогось крайнього, лихого діла.
(Т. 2. – С. 104)

№ 79

Боже, Боже, озми душу та дай
здоровле! (Орел.)

Просить хорий чоловік, якому вже осто-
гидло лежати.
(Т. 2. – С. 108)

№ 80

Дай му Боже легко на души. (Вел. Очи)

Приговорюють згадуючи про покійника.
(Т. 2. – С. 109)

№ 81

Дай ти Боже леккі! (Наг.)

Зам. легко на души.
(Т. 2. – С. 109)

№ 82

Жаль ся Боже ходу
до поганого роду. (Збар.)

Не варто трудитися і піддержувати з
ним зносини.
(Т. 2. – С. 128)

№ 83

Дай Боже жартувати,
коби не хорувати. (Глещ.)

Говорять жартуючи, та все остерігаються
сказати щось в недобрий час.
(Т. 2. – С. 131)

№ 84

Дай нам Боже в добрий час жартувати,
а в лихий мовчати. (Краснолія)

Віра в добрі і лихі часи; в лихий час
зажартуєш і спровокуєш лихо.
(Т. 2. – С. 131)

№ 85

Дай Боже жениха не гладкого, але
статного. (Цигани)

Так моляться Богу родичі молодії.
(Т. 2. – С. 137)

№ 86

Борони Боже від жидівської злости
тай від хлопських рук. (Гнідк.)

Жид у злости найгірше мститься, а
хлоп, допавши в руки свого ворога, б'є без-
оглядно.
(Т. 2. – С. 152)

- № 87**
Від огня, води і злої жони
Боже сохрани. (Гнідк.)
Злу жінку вважають елементарним
нещастем чоловіка, як огонь і повінь.
(Т. 2. – С. 178)
- № 88**
Заступи Господи! (Яс. С.)
В значіно, як борони Боже, формула на
відігнане лиха.
(Т. 2. – С. 211)
- № 89**
Заступи Господи тай заборони! (Наг.)
Звичайна формула відвертання лихої
хвилі.
(Т. 2. – С. 211)
- № 90**
Дай му Боже знане
і опамнетане! (Будзанів)
Говорять про злого, шкідливого
чоловіка. Приказка польського походження,
як видно з останнього слова.
(Т. 2. – С. 267)
- № 91**
Карай Боже до віка таким хлібом.
(Ільк.) ...чоловіка. (Луч.)
Говорять про заможного чоловіка, який
ніколи не терпить голоду.
(Т. 2. – С. 323)
- № 92**
Таким карай Боже по вік. (Кольб.)
Се було б не лихо, якби так чоловікови
велося й до смерти.
(Т. 2. – С. 323)
- № 93**
Дай Боже сто кіп,
де торік був еден сніп! (Берез.)
Примовляють при заорюваню та зажи-
нанню.
(Т. 2. – С. 384)
- № 94**
Боже, Боже,
най нас твоя ласка споможе! (Наг.)
Позіхає побожний чоловік.
(Т. 2. – С. 449)
- № 95**
Дай ти Боже легкі! (Наг.)
Гра слів, зам. легко.
(Т. 2. – С. 453)
- № 96**
Дай ти Боже легко на души. (Дрог.)
...серци. (Наг.)
Бажають добра.
(Т. 2. – С. 454)
- № 97**
Місяцю рогоженьку,
світи нам дороженьку. (Наг.)
Говорять мандрівці, що йдуть або їдуть
при місячним світлі. Приказка взята з відомої
обжинкової пісні.
(Т. 2. – С. 539)
- № 98**
Нарозум го Боже добрим розумом!
(Наг.)
Наділи.
(Т. 2. – С. 583–584)
- № 99**
Дай Боже дочекати в неділю вмерти.
(Камінка Струм.)
Побожне бажане.
(Т. 2. – С. 591)

№ 100

Святий Николай,
вовки розганяй! (Лімна)

Св. Николай патрон від вовків і потра-
фить замкнуті їм зуби, нар. віруванє.
(Т. 2. – С. 600)

№ 101

Оберни сі Господоньку
ласков свойов сьвятов небеснов!

(Голг.)

Молитва в хвилі, коли священник у церкві
обертаєся до народа із сьвятими дарами.
(Т. 2. – С. 618)

№ 102

Що дай Господи, то дай,
а від того огнику сьвйитого
оборони й ворога тьижкого! (Наг.)

Побожне бажанє.
(Т. 2. – С. 627)

№ 103

Дай вам Боже панованє! (Кол.)

Побожне бажанє.
(Т. 2. – С. 670)

№ 104

Дай Боже добру парть! (Крех.)

Побожне бажанє.
(Т. 2. – С. 674)

№ 105

Пресьвятая Покровойко,
покрой мою головойку,
яков таков сітянков,
най зістану християнков. (Мшан.)

Пресьвятая Покровойко,
покрой мою головойку,
яков таков онучею,
най ся дівков ни мучьню. (Колом.)

Пресьвятая Покровойко,
покрой мою головойку,
хоч ганчіркою,
щоби не зістала дівкою (Літиня)

Примівка дівки, що рада вийти за-
муж перед Покровою (свято Покрови дня 1
жовтня), бо швидко по тім (дня 11 жовтня)
починається Пилипів піст.
(Т. 2. – С. 753)

№ 106

Помилуй Боже мого милого
тай мене коло нього!
Я гуляю, роскоші маю
за головоньки його. (Наг.)

Приспівка щасливої жінки.
(Т. 2. – С. 761)

№ 107

Помилуй мі Боже,
коли ніхто другий не може! (Коб.)

Молиться чоловік, якого ніхто в життю
не милує
(Т. 2. – С. 761)

№ 108

Боже вас потіш! (Стан.)

Побожне бажанє.
(Т. 2. – С. 772)

№ 109

Дай Боже сказати, а не збрехати. (Наг.)

Говорять, розпочинаючи якесь довше
оповіданне. Пор. Даль I, 202, 575; Adalb.
Powiadać 2.
(Т. 3. – С. 139-140)

№ 110

Боже слава тобі на всьо. (Я. ВЛ.)

Вислов подяки Богу за все добре.
(Т. 3. – С. 125)

№ 111

Не дай Боже наглої смерті. (Наг.)

Наглу смерть вважають великим нещастем або виразною карою божою, але смерть від грому вважають щасливою в Бога.
(Т. 3. – С. 168)

№ 112

Не дай Боже смерті без людей.
(Гнідк.)

Смерть у самоті без людей вважають великим нещастем. Пор. ч. 5; Даль I, 344.
(Т. 3. – С. 168)

№ 113

Дай Боже старим очи, а молодим розум.
(Дмит.)

Старі на старість часто сліпнуть, а молоді добиваються розуму аж у пізніших літах.
(Т. 3. – С. 222–223)

№ 114

Боже вам ударуй на тіло здоров'є, на душу спасеніє! (Любша)

Побожне бажанє. Із жебрацької молитви.
(Т. 3. – С. 309)

№ 115

Хлібови спір, а вам дай Боже здоров'є!
(Доброс.)

Побожне бажанє, щоб хліба спорилося, множилося. Дякує жебрак, одержавши шматок хліба.
(Т. 3. – С. 348)

№ 116

Дай Боже чьис добрий! (Наг.)

Формула привитання чоловіка, що застає інших при якісь ділі.
(Т. 3. – С. 391)

№ 117

Дай Боже щісливо з колачом! (Наг.)

Примовляють у великодну суботу, входячи до чужої хати, в якій печеся паска.
(Т. 3. – С. 460)

№ 118

Ни дай Боже щісты, а дай розуму.
(Кольб.)

Розум рагує чоловіка не раз і в найтяжшій нещастю.
(Т. 3. – С. 462)

№ 119

Сохрани Боже від великого щастя тай від красної жінки! (Гнідк.)

Нагле, велике щастє не раз доводить чоловіка до наглої смерті, а красна жінка дуже часто буває нещастям у житю чоловіка.
(Т. 3. – С. 463)

№ 120

Дав би Бог, аби господарєви без жінки в хаті сонце ні сходило, ні заходило! (Кривор.)

Побожне бажанє, щоб порядний господар ніколи не лишався вдівцем.
(Т. 3. – С. 506–507)

№ 121

Дай Боже,
аби все було гоже! (Наг.)

Побожне бажанє в формі мудрованя. Пор. Даль I, 28.
(Т. 3. – С. 507)

№ 122

Дай Боже наших літ дожити та таким бути. (Товмачик)

Говорили до старого, поважного і всіми любленого чоловіка.
(Т. 3. – С. 507)

№ 123

Дай Боже так кінчити, як ся почало!
(Богородч.)

Побожне бажанє.
(Т. 3. – С. 592)

2. ЖАРТІВЛИВІ МОЛИТВИ

№ 124

Не дай Боже помалу на біду сходити!

Жартливо, зовсім не з тою думкою, що
ліпше відразу впасти в нещасте.

(Т. 1. – С. 86)

№ 125

Боже дай добре, та не довго ждати.
(Ільк.)

Жартлива молитва, а також відповідь,
коли хтось потішає іншого: «Не бійся, все
то ще добре буде.» Див. Ном. 154.

(Т. 1. – С. 117)

№ 126

Встіби мене, Боже, де я не потреба.
(Ільк.)

Говорять іронічно про цікавого
чоловіка, що мішаєся в не своє діло. Пор.
Ном. 2689.

(Т. 1. – С. 120)

№ 127

Ей божок, шарни разок,
най мішок найду,
тогда піду. (Пужн.)

Молився Циган до блискавки, згубивши
в саду міх з накраденими яблуками, пор. Етн.
36. VI, 259.

(Т. 1. – С. 155)

№ 128

Дай Боже гостя в дім,
то і я напюсь при нім. (Ільк.)

Ощадний господар сам для себе не ку-
пував би горілки, а для гостя купить і часту-
ючи його й сам нап'ється. Пор. Adalb. Gość
18; Нос. 412.

(Т. 1. – С. 480)

№ 129

Господи, забий того на смерть, у кого
жінка ладна! (Вікно)

Так зітхав якийсь парубок, що закохався
в чужій жінці. Пор. Дик. 1411.

(Т. 1, с. 610)

№ 130

Господи, злізь, подивися,
а не против ся. (Мшан.)

Говорять люди роблячи щось таке, що
по своєму ж почуттю не повинні б робити,
а мусять.

(Т. 1, с. 611)

№ 131

Господи тобі слава,
що сі душі напхала. (Наг.)

Примовлають жартливо, встаючи з-за
ситого обіду.

(Т. 1, с. 611)

№ 132

Прийми, Господи, гріх за жарт! (Воля
Задер.)

Жартує чоловік при якимось легким
переступі.

(Т. 1. – С. 615)

№ 133

Слава тобі, Господоньку,
вже й я буду на сподоньку. (Цен.)

Жартують парубки з дівчини, що
готується вийти замуж.

(Т. 1. – С. 616)

№ 134

Дай Боже гроші, а на біду я й сам за-
роблю (Цен.)

Іронізує чоловік над собою самим, що
все в добру годину запопаде собі якесь лихо.

(Т. 1. – С. 660)

№ 135

Сьвяті гроші, моліте Бога за нас! (Лу-
чак.)

Жартливо зітхає бідний чоловік, якому до зарізу треба грошей.
(Т. 1. – С. 666)

№ 136

Дай Боже за молоду кости гризти,
а на старість м'ясо їсти. (Лім.)

Загальний погляд такий, що хто замолу бідує, тому на старість ведеться ліпше.
Пор. Нос. 290.
(Т. 1. – С. 726)

№ 137

Дай ти Боже таку долю, як фасолю,
а щісте як макогін! (Миловане)

Доля має двояке значінє, а власне те, що в нім. Schicksal, і спеціальне – муж або жінка.
(Т. 2. – С. 40)

№ 138

Духу сьвятий допомагай,
з усіх веретін на моє зганяй,
а зо всіх шпичь
тай на мою тиць! (Луч.)

Така гумористична молитва прях на вечерницях та досьвітках.
(Т. 2. – С. 105)

№ 139

Дай вам Боже здоровлє, але у мої груди.
(Кнігинин)

Жартливе або злбне благословенство: щоб я був здоров тим здоровлєм, яке Бог мав би дати тобі. Пор. польську жартливу приповідку: Zdrowie twoje w gębę moją, Adalb. Zdrowie 24.
(Т. 2. – С. 234)

№ 140

Дай міні Боже здоровя, а тобі ні! (Льв.)

Жартливе бажанє.
(Т. 2. – С. 234)

№ 141

Дай Господи, аби я здох. (Ворохта)

Жартуючи молився п'яниця, випиваючи чарку, по якій звичайно глибоко зітхається.
(Т. 2. – С. 236)

№ 142

Господи зароди на злодії й на жида!
Буде злодіям і жидам,
то ще сі лишит і нам. (Наг.)

Так статечний і людяний господар просить у Бога врожаю, бо знає, що коли врожай, то не без того, щоб хтось чогось не вкрав і щоб не треба було дещо продати.
(Т. 2. – С. 257)

№ 143

Дай му Боже, аби мав що в мене красти!
(Наг.)

Аби я був настільки маючий.
(Т. 2. – С. 409)

№ 144

Дай Боже, аби нас лихо обходило, а наших ворогів аби не лишало!
(Рогат.)

Не зовсім побожне бажанє.
(Т. 2. – С. 624)

№ 145

Господи Боже, поможи вкрадене ззісти тай по друге полізти!
(Ворона)

Жартливе передразненє молитви.
(Т. 2. – С. 762)

№ 146

Дай Боже сто римських!
(Кал.)

Жартлива примівка замісь: «Дай Боже здоровлє».
(Т. 3. – С. 21)

№ 147

Боже роди й на тоти,
що скачут через плоти!
(Дид.)

Мова про псів, але також про злодіїв.
(Т. 3. – С. 47)

№ 148

Дай мені Боже той розум на перед,
що Русинів на послід. (Ільк.)

Русин мудріє аж по сумнім досвіді. Се
зрештою можна сказати і про інші нації.
Пор. Тимош. 269; Даль I, 555.
(Т. 3. – С. 53)

№ 149

Дай Боже Русинів той розум на перед,
що в Ляха по заду. (Гнідк.)

Ляхи славні тим, що бувають мудрі по
шкоді, а Русин бажає собі такого розуму
перед шкодою.
(Т. 3. – С. 72)

№ 150

Дай Боже вам посваритись,
а нам подивитись. (Дар.)

Жартують із сварливих людей.
(Т. 3. – С. 80)

№ 151

Дай Боже тільки синків,
як на зрубі пеньків. (Сіл. Б.)

Бажають молодому подружжю много
синів.
(Т. 3. – С. 125)

№ 152

Слава ти Боже, за ту ласку,
що освятив піп паску. (Яс. С.)

Говорять на Великдень, вертаючи із
церкви, де освячено паски.
(Т. 3. – С. 150)

№ 153

Слава тобі, Суси Христи,
не буде мне кому гризти. (Пужн.)

Говорила вдова по смерті злого мужа.
Пор. Етн. Зб. т. VI, ч. 67.
(Т. 3. – С. 150)

№ 154

Дай Боже нашому теляти
вовка спіймати. (Льв.)

Кепкують із чоловіка, що з малими за-
собами береся до великого діла.
(Т. 3. – С. 266)

№ 155

Господи допомагай,
перше на христини, як на коровай!
(Ільк.)

Жартують із покритки, яка має дитину
перед шлюбом.
(Т. 3. – С. 370)

№ 156

Ой Госпідку чорнобривий,
будь же міні милостивий! (Снят.)

Із жартливої жебрацької молитви.
(Т. 3. – С. 423)

№ 157

Боже, милостив буди міні грішному
тай мельничку горішному. (Тухля)

Жартлива молитва.
(Т. 3. – С. 506)

№ 158

Дай Боже всім по сім, а нам по вісім!
(Горохол.)

Жартливе побожне бажанс.
(Т. 3. – С. 507)

№ 159

Дай но Богойку, аби він умер! (Ю. К.)

Молилася молода жінка за старого
чоловіка.
(Т. 3. – С. 507)

№ 160

Дай ти Боже вік
тай торбу на бік,
тай темної ночі
костур межи очі! (Кнігинин)

Побожне бажане замість проклятя.
(Т. 3. – С. 507)

№ 161

Дай ти Боже і з води і з роси
та ще й з калабані! (Кнігинин)

Жартливе бажане не добра, а лиха.
(Т. 3. – С. 507)

№ 162

Ой Боже, татку,
дай жінку гладку! (Линці)

Побожне бажане парубка, що хоче женитися.
(Т. 3. – С. 508)

№ 163

Господи, злізь тай подиви ся. Пор.
Слав. II, 122.

(Т. 3. – С. 543)

3. МОЛИТВИ-ПАРОДІЇ**№ 164**

Господи вічний,
чим я в тебе грішний:
чи я горівки не п'ю,
чи я жінки не б'ю,
чи я коршму минаю?
Чом я щастя не маю? (Рогат.)

Оттак жалувався п'яниця на своє нена-
станне лихолітє.
(Т. 1. – С. 610)

№ 165

Господи татку,
дай ми жінку гладку:
тонку, високу, сліпу, безоку,
з великим віном,
з коротким життьом. (Підпеч.)

Так мав молитися чоловік, що розбогатів
женячися кілька разів, бо в нього жінки мерли.
(Т. 2. – С. 166)

№ 166

Отче наш,
батько наш
кури крав,
на під клав:

Дай Боже поїсти,
за другими ще полізти. (Озеряни)

Пародія молитви.
(Т. 2. – С. 649)

№ 167

Отче наш,
батько наш
кури крав,
на під клав,
Бога просив,
аби всі поносив. (Наг.)

Варіант до попереднього.
(Т. 2. – С. 649)

№ 168

Отче наш, же єси
шо-сь украв, принеси!
А я вкрав ковбасу,
завтра рано принесу.

Инша пародія.
(Т. 2. – С. 649)

№ 169

Вірую,
зарівав піп кобилу сірую,

а попаде варила,
тай фостом сьї удавила. (Довга Во-
йнил.)

Народня пародія початку молитви.
(Т. 3. – С. 528–529)

№ 170

Вірую,
їхали Жиди фірою,

а мали кобилу сірую;
візочок туркоче,
а кобила їстоньки хоче. (Старі Богор.)

Народня пародія початку молитви.
(Т. 3. – С. 529)

*Стаття надійшла до редколегії 10.04.2012
Прийнята до друку 26.04.2012*

SHORT FOLK PRAYERS OF HALYCHYNA IN THE COLLECTION AND COMMENTARIES OF IVAN FRANKO AS A FOLKLORIST

Ihor HUNCHYK

*The Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000*

The article considers short folk prayers of Halychyna as a proverbial kind of the folklore prayer, which were included in I. Franko's renowned collection "Halychyna-Ruthenian folk proverbs and sayings" ("Halytsko-Ruski narodni prypovidky"). The author analyzed the terminology, to which I. Franko resorted in his commentaries and explanations to define these magic-sacral texts, their thematic groups, functional types and formulae. The second part of the article comprises a corpus of prayer texts selected from Franko's folkloristic publication.

Key words: folk prayer, proverb, saying, magic-sacral text.

ГАЛИЦЬКІЕ НАРОДНЫЕ МОЛИТОВКИ В СОБРАНИИ И КОММЕНТАРИЯХ ФРАНКО-ФОЛЬКЛОРИСТА

Игорь ГУНЧИК

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская 1, Львов, Украина, 79000*

Рассмотрены галицкие народные молитовки – паремийная разновидность фольклорной молитвы, которые вошли в известный сборник И. Франко «Галицко-русские народные паремии». Проанализировано терминологию, которую использовал в комментариях и объяснениях И. Франко на определение этих магико-сакральных текстов, их тематические группы, функциональные разновидности, формульный состав. Вторую часть публикации составляет подборка молитвенных текстов, которые были отобраны из фольклористического издания И. Франко.

Ключевые слова: народная молитва, паремия, магико-сакральный текст, приговоры.